

Η Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Γεωργία είναι μια εναλλακτική κοινωνική πρόταση για τον τρόπο παραγωγής και διακίνησης των αγροτικών προϊόντων, στην οποία αγρότες και καταναλωτές αναπτύσσουν στενή συνεργασία με βάση την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Βασικό στοιχείο σε όλες τις μορφές της Κοινωνικά Υποστηριζόμενης Γεωργίας, είναι ο αυξημένος βαθμός συμμετοχής των καταναλωτών στις δραστηριότητες μιας γεωργικής εκμετάλλευσης. Επιπλέον οι καταναλωτές, τις περισσότερες φορές, χρηματοδοτούν εξ αρχής τον προϋπολογισμό μιας γεωργικής εκμετάλλευσης για το σύνολο της παραγωγικής περιόδου, με σκοπό να προμηθεύονται γεωργικά προϊόντα σε τακτά χρονικά διαστήματα. Πολλές φορές τα καλλιεργούμενα προϊόντα και οι καλλιεργητικές μέθοδοι συναποφασίζονται σε συνελεύσεις, χτίζοντας έτσι μια ισχυρή σχέση μεταξύ καταναλωτή και παραγωγού.

Το σύστημα έχει πολλές παραλλαγές για το πώς ο γεωργικός προϋπολογισμός υποστηρίζεται από τους καταναλωτές και με ποιο τρόπο αυτοί στη συνέχεια παραλαμβάνουν τα τρόφιμα. Σε όλες τις περιπτώσεις πάντως οι καταναλωτές λαμβάνουν άμεσα, γεωργικά προϊόντα υψηλής ποιότητας (βιολογικά/βιοδυναμικά) και οι γεωργοί διασφαλίζουν εξ αρχής τους απαραίτητους πόρους τόσο για τις καλλιεργητικές τους δραστηριότητες, όσο και για τη διαβίωσή τους χωρίς να παρεμβάλλονται μεσάζοντες.

Βασικός σκοπός για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα “CSA for Europe” είναι οι καλλιεργητές και οι καταναλωτές να γνωριστούν με την Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Γεωργία, μέσω ενημερωτικών εκδηλώσεων καθώς και μέσω επισκέψεων σε αγροκτήματα που λειτουργούν με αυτές τις αρχές σε άλλες χώρες. Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τα έξοδα μετακίνησης και υπάγεται στα προγράμματα Grundtvig για την εκπαίδευση ενηλίκων. Στο πρόγραμμα συμμετέχει ο Οργανισμός ΔΗΩ μαζί με άλλες εφτά οργανώσεις από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Ελλάδα (ΔΗΩ) • Αυστρία (ATTAC) • Γαλλία (URGENCEI) • Γερμανία (Gute Erde Kattendorf) • Ηνωμένο Βασίλειο (Soil Association) • Ουγγαρία (Tudatos Vasarlok Egyesulete) • Σλοβακία (Centrum

pre trvaloudrzatelne alternativy) • Τσεχία (PRO-BIO).

Η Κοινωνικά Υποστηριζόμενη Γεωργία (CSA) είναι ένα σχετικά νέο κοινωνικοοικονομικό μοντέλο παραγωγής τροφίμων, πώλησης και διανομής, που έχει σαν στόχο τόσο την βελτίωση της ποιότητας της τροφής, όσο και της φροντίδας που δίνεται στην γη, τα φυτά και τα ζώα – ενώ θα μειώνει ουσιαστικά την πιθανότητα απώλειας τροφίμων και τους οικονομικούς κινδύνους για τους παραγωγούς.

Είναι επίσης μία μεθοδολογία για τους μικροκαλλιεργητές και τους κηπουρούς ώστε να διατηρούν μία μικρής κλίμακας πετυχημένη κλειστή αγορά.

Η CSA εστιάζει συνήθως σε ένα σύστημα εβδομαδιαίας διανομής λαχανικών, ενίοτε λουλουδιών, φρούτων, βοτάνων αλλά ακόμα και γάλακτος ή προϊόντων κρέατος σε κάποιες περιπτώσεις.

Μία ποικιλία παρόμοιων μεθόδων παραγωγής και οικονομικών υποσυστημάτων λειτουργούν σε όλο τον κόσμο.

- Ένωση για την διατήρηση της αγροτικής γεωργίας (AMAP) Γαλλία
- Γεωργία Υποστηριζόμενη από την Κοινότητα (ASC) στο Κεμπέκ
- TEIKIS στην Ιαπωνία
- Reciproco στην Πορτογαλία

Το Σύστημα CSA

Πρόκειται για μία πρακτική που εστιάζει στην παραγωγή υψηλής ποιότητας τροφής, με τη χρήση οικολογικών, βιολογικών ή βιοδυναμικών καλλιεργητικών μεθόδων. Αυτό το είδος καλλιέργειας λειτουργεί με σημαντικά μεγαλύτερη ανάμειξη των καταναλωτών και των υπόλοιπων ενδιαφερόμενων μελών – έχοντας σαν αποτέλεσμα μία στενότερη από το συνηθισμένο σχέση καταναλωτή-παραγω-

γού. Το βασικό σχέδιο περιλαμβάνει την ανάπτυξη μίας συνεκτικής ομάδας καταναλωτών η οποία προτίθεται να χρηματοδοτήσει τον προϋπολογισμό μίας ολόκληρης σαιζόν προκειμένου να έχει ποιοτικά τρόφιμα. Το σύστημα έχει πολλές παραλλαγές στο πως υποστηρίζεται ο προϋπολογισμός της φάρμας από τους καταναλωτές και το πώς οι παραγωγοί παραδίδουν τα τρόφιμα.

Σύμφωνα με τη θεωρία της CSA όσο περισσότερο μία φάρμα δέχεται υποστήριξη σε όλη την έκταση και για όλο τον προϋπολογισμό, τόσο περισσότερο μπορεί να επικεντρωθεί στην ποιότητα αλλά και να μειώσει τον κίνδυνο απώλειας τροφών και οικονομικών ζημιών.

Στην πιο επίσημη και δομημένη μορφή της στην Ευρώπη και την Β. Αμερική, η CSA εστιάζει στο να έχει:

- Έναν διαφανή προϋπολογισμό για όλη τη σαιζόν, για την παραγωγή συγκεκριμένου ευρέως φάσματος προϊόντων και για προκαθορισμένο αριθμό εβδομάδων τον χρόνο.
- ένα κοινό σύστημα τιμολόγησης, όπου παραγωγοί και καταναλωτές συζητούν και δημοκρατικά αποφασίζουν τις τιμές, βασιζόμενοι στην αποδοχή του προϋπολογισμού και
- Συμφωνία «μοιρασμένου κινδύνου και κέρδους» π.χ. ότι οι καταναλωτές θα τρώνε ότι οι παραγωγοί καλλιεργούν, ακόμα και με τις ιδιομορφίες της καλλιεργητικής περιόδου.

Έτσι, τα άτομα, οι οικογένειες, ή οι ομάδες δεν πληρώνουν για X γραμμάρια ή κιλά παραγωγής, αλλά υποστηρίζουν τον προϋπολογισμό όλου του κτήματος και λαμβάνουν εβδομαδιαία, ότι είναι εποχιακά ώριμο. Αυτή η προσέγγιση μειώνει τους

κινδύνους της αγοράς και τα κόστη του παραγωγού, τεράστια ποσά χρόνου, συχνά ανθρώπινο δυναμικό και επιτρέπει στους παραγωγούς να εστιάσουν στην φροντίδα για την ποιότητα του εδάφους, της σοδειάς, των ζώων, των συνεργατών και της εξυπηρέτησης των πελατών. Υπάρχει από μικρή έως μηδενική απώλεια σε αυτό το σύστημα, καθώς (π.χ. απόβλητα) οι παραγωγοί γνωρίζουν προκαταβολικά για ποιον καλλιεργούν και πόσο πρέπει να καλλιεργήσουν κλπ.

Κάποιες οικογένειες έχουν εγγραφεί σε συνδρομή CSA, στην οποία ένα νοικοκυριό πληρώνει μία προκαθορισμένη τιμή για κάθε παράδοση, και μπορούν να ξεκινήσουν ή να σταματήσουν την υπηρεσία όποτε θέλουν. Αυτό το είδος ρύθμισης ονομάζεται και επιμερισμός σοδειάς ή σύστημα καλαθιού.

Σε τέτοιες περιπτώσεις ο αγρότης μπορεί να συμπληρώνει το κάθε καλάθι με προϊόντα που φέρνει από γειτονικές φάρμες για μεγαλύτερη ποικιλία.

Έτσι υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα στον παραγωγό (αγρότες, κηπουροί κλπ) που πουλά μερίδια στην επερχόμενη εποχιακή σοδειά ή που πουλά μία εβδομαδιαία συνδρομή που περιλαμβάνει χ , ψ ποσότητες προϊόντων.

Σε κάθε περίπτωση, οι συμμετέχοντες συμβάλλουν με ένα προκαθορισμένο ποσό (μερικές φορές το ίδιο ποσό, κάποιες άλλες μεταβλητό) και σε αντάλλαγμα λαμβάνουν μία εβδομαδιαία σοδειά. Η μεγαλύτερη CSA, με πάνω από 4.000 οικογένειες, είναι η Farm fresh to you που δημιουργήθηκε το 1992 στην κοιλάδα Caray στην Καλιφόρνια.

Κάποιες φάρμες είναι αφιερωμένες κατά αποκλειστικότητα στη CSA, ενώ άλλες πουλάνε σε πάγκους στο κτήμα, σε λαϊκές αγορές και άλλα δίκτυα αγοράς. Οι περισσότερες CSA ανήκουν στους αγρότες ενώ κάποιες προσφέρουν μερίσματα στη φάρμα και στη σοδειά.

Οι καταναλωτές έχουν οργανώσει τα δικά τους σχέδια CSA, φτάνοντας μέχρι το σημείο να νοικιάζουν γη και να προσλαμβάνουν καλλιεργητή.

Πολλές CSA έχουν ένα κεντρικό πυρήνα μελών που βοηθά στα διοικητικά

της. Κάποιες απαιτούν και κάποιες το προσφέρουν σαν επιλογή στα μέλη να προσφέρουν εργασία σαν μέρος του κόστους του μεριδίου.

Γενικά οι φάρμες CSA είναι μικρές, ανεξάρτητες οικογενειακές φάρμες, με έντονη εργασία.

Παρέχοντας μία ασφαλή αγορά μέσω των προπληρωμένων ετήσιων αγορών, οι καταναλωτές ουσιαστικά βοηθούν να χρηματοδοτηθεί η καλλιεργητική διαδικασία. Αυτό επιτρέπει στον καλλιεργητή όχι μόνο να εστιάσει στην ποιότητα των καλλιεργειών του, αλλά μπορεί σε κάποιο επίπεδο να εξασφαλίσει ισότιμους όρους ανταγωνισμού σε μία αγορά τροφίμων που ευνοεί συνήθως την μεγάλης κλίμακας βιομηχανοποιημένη γεωργία έναντι της τοπικής παραγωγής τροφίμων. Λαχανικά και φρούτα είναι οι πιο συνηθείς σοδειές στις CSA.

Πολλές CSA ακολουθούν οικολογικές, βιολογικές ή βιοδυναμικές πρακτικές αποφεύγοντας τα φυτοφάρμακα και τα ανόργανα λιπάσματα. Το κόστος ενός μεριδίου συνήθως τιμολογείται σε ανταγωνιστικές τιμές σε σύγκριση με την αντίστοιχη ποσότητα των συμβατικά καλλιεργούμενων προϊόντων, εν μέρει λόγω της μείωσης του κόστους διανομής.

Η μέθοδος διανομής είναι ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της CSA. Στις ΗΠΑ και τον Καναδά, τα μερίδια δίνονται συνήθως εβδομαδιαία, με παραλαβές σε προκαθορισμένη μέρα και ώρα. Οι συνδρομητές CSA συχνά μένουν σε πόλεις και κωμοπόλεις όπου οργανώνονται τοπικές παραδόσεις συχνά βολικές για κάποια μέλη, στα σπίτια τους. Τα μερίδια είναι επίσης διαθέσιμα και στις φάρμες.

Η CSA διαφέρει από τις υπηρεσίες παράδοσης στο σπίτι, όπου ο καταναλωτής αγοράζει ένα συγκεκριμένο προϊόν σε προκαθορισμένη τιμή. Τα μέλη της έχουν ενεργή συμμετοχή στην παραγωγή, παρέχοντας ένα είδος άμεσης χρηματοδότησης μέσω του προαγορασμένου μεριδίου και βοηθώντας με την διανομή παίρνοντας τα δικά τους μερίδια.

Ένα προτέρημα της στενής σχέσης καταναλωτή-παραγωγού είναι η αυξημένη φρεσκάδα του προϊόντος καθώς δεν χρειάζεται να μεταφερθεί σε μεγάλες αποστάσεις. Η μικρή απόσταση του αγροκτήματος από τα μέλη βοηθά επίσης στο περιβάλλον, μειώνοντας την μόλυνση που δημιουργείται από τις μεταφορές. Οι CSA συχνά συμπεριλαμβάνουν στα καλάθια συνταγές και τα νέα της φάρμας (newsletter). Κοινοποιούνται

οι ημέρες εργασίας και οι περιηγήσεις στην φάρμα. Σε κάποιο χρονικό διάστημα οι καταναλωτές γνωρίζουν ποιος παράγει το φαγητό τους και ποιες καλλιεργητικές μεθόδους χρησιμοποιεί.

Οι τιμές των μεριδίων μπορεί να μεταβάλλονται δραματικά ανάλογα τις τοποθεσίες. Οι μεταβολές μπορεί επίσης να περιλαμβάνουν τη διάρκεια της σαιζόν, και τον μέσο όρο ποσότητας και ποικιλίας τροφίμων ανά μερίδιο.

Χονδρικά, ένας μέσος όρος στην Β. Αμερική για ένα βασικό μερίδιο μπορεί να είναι από 350-500 δολάρια ανά σαιζόν, για 18-22 εβδομάδες (Ιούνιο – Οκτώβριο) με αρκετή ποσότητα από το κάθε είδος τροφίμου, για τουλάχιστον 2 άτομα (περίπου 8-12 κοινά κηπουρικά λαχανικά).

Εννοείται ότι τα τρόφιμα είναι εποχιακά, καθώς τα μερίδια βασίζονται στην καλλιεργητική περίοδο ανοιχτού χώρου (όχι θερμοκήπια), που σημαίνει μικρότερη επιλογή στην αρχή της περιόδου και πιθανόν και στο τέλος, καθώς και μία μεταβαλλόμενη ποικιλία καθώς η εποχή προχωρά. Μερικά προγράμματα CSA προσφέρουν διαφορετικά μεγέθη μεριδίων, καθώς και μία επιλογή εποχικών μεριδίων (π.χ. πλήρους σαιζόν και σαιζόν αιχμής).

Η ταινία, *The Real Dirt on Farmer John* περιγράφει την ανένανταση μίας οικογενειακής φάρμας κατά την μετατροπή της στο μοντέλο CSA και έχει κυκλοφορήσει από το 2007.

Ιστορία

Η προϊστορία της ιδέας CSA είναι ακόμα λίγο θολή και όχι καλά τεκμηριωμένη. Σύμφωνα με τις περισσότερες πηγές, η κοινωνικά υποστηριζόμενη γεωργία ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '60 στην Γερμανία, την Ελβετία και την Ιαπωνία σαν απάντηση στην ανησυχία για την ασφάλεια της τροφής και την αστικοποίηση της αγροτικής γης.

Ομάδες καταναλωτών και αγροτών στην Ευρώπη δημιούργησαν συνεταιρισμούς για να επιδοτήσουν την γεωργία και να πληρώσουν όλο το κόστος οικολογικών και κοινωνικά δίκαιων καλλιεργειών. Στην Ευρώπη πολλές από τις φάρμες τύπου CSA εμπνεύστηκαν από τις οικονομικές θεωρίες του Ρούντολφ Στάινερ και πειραματίστηκαν με κοινοτικές φάρμες εφαρμόζοντας βιοδυναμικές καλλιέργειες. Το 1965, μητέρες της Ιαπωνίας, ανήσυχες για την αύξηση τη εισαγόμενης τροφής

και την απώλεια καλλιεργήσιμης γης, ξεκίνησαν τα πρώτα πλάνα CSA, τα teikei στα Γιαπωνέζικα, τα οποία πιθανότατα δεν σχετίζονται με τις εξελίξεις στην Ευρώπη.

Η Κοινωνικά υποστηριζόμενη Γεωργία ξεκίνησε στις ΗΠΑ το 1984, όταν ο Jan Vander Tuin, έφερε την ιδέα των CSA από την Ευρώπη στην Β. Αμερική. Ο Jan Vander Tuin είχε ιδρύσει μία CSA που ονομαζόταν TOPANIMBUR κοντά στην Ζυρίχη της Ελβετίας.

Στοιχεία του όρου Κοινωνικά υποστηριζόμενη Γεωργία πηγάζουν από τον Vander Tuin και την CSA Great Barrington που συν-ίδρυσε με την Robyn Van En, την ιδιοκτήτρια. Ξεκίνησαν την πρώτη σαιζόν νωρίς το 1985, με μήλα, μηλίτη και ξύδι και ένα ανεξάρτητο υποστηρικτικό σώμα καταναλωτών το Mahaiwe Harvest. Την επόμενη χρονιά πρόσφεραν μία μεγάλη γκάμα προϊόντων. Ο Vander Tuin δούλεψε με τους John Root, Jr., Hugh Radcliffe, Charlotte Zannechia και με την Robyn Van En στην φάρμα της, Indian Line Farm που μέχρι σήμερα λειτουργεί το μοντέλο CSA. Στην ομάδα προστέθηκε και ο Andrew Lorand που αργότερα βοήθησε να πραγματοποιηθούν τα 3 πρώτα συνέδρια, στην Ανατολική Ακτή στο in Kimberton, Pennsylvania με τον Rod Shouldice της Ένωσης Βιοδυναμικής και τα 2 πρώτα συνέδρια στη Δυτική Ακτή, στο UC Davis, και στο Fort Mason, του San Francisco.

Η Van En θεωρείται ο προπομπός του κινήματος CSA, καθώς πέρασε πολύ καιρό ταξιδεύοντας, διδάσκοντας και προωθώντας την βιώσιμη γεωργία σε όλη την Β. Αμερική.

Άλλες 2 φάρμες, μία στην Ανατολική Ακτή (Trauger Groh and Co. στο Wilton, New Hampshire) και μία

στην Δυτική Ακτή (Summerfield Waldorf School, Santa Rosa, California), ξεκίνησαν σχεδόν ταυτόχρονα γύρω στο 1986. Έκτοτε οι κοινωνικά υποστηριζόμενες φάρμες οργανώθηκαν σε όλη τη Β. Αμερική, κυρίως Βορειοανατολικά, την ακτή του Ειρηνικού, τις άνω μεσοδυτικές πολιτείες και τον Καναδά. Στην Β. Αμερική τώρα υπάρχουν τουλάχιστον 1.300 CSA φάρμες με τις εκτιμήσεις να τις υπολογίζουν μέχρι και 3.000. Ένα από τα μεγαλύτερα αγροκτήματα στις ΗΠΑ είναι το Angelic Organics.

Σήμερα εκατομμύρια Ιάπωνες καταναλωτές συμμετέχουν στο σύστημα *teikei*, που αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό μερίδιο της κατανάλωσης φρέσκων προϊόντων. Στην Ευρώπη οι αριθμοί δεν είναι αντίστοιχοι, αλλά υπάρχουν αγροκτήματα CSA και οργανώσεις σε πολλές χώρες. Στην Ολλανδία για παράδειγμα οι CSA ονομάζονται *Pergola* και στην Γαλλία *AMAP*.